

V1

VAARDIGHEDEN

Beleven van kunst

zonder vooroordelen kijken,
luisteren naar en genieten
van kunst en cultuur

de leerling:

- maakt kennis met kunst en cultuur op school of daarbuiten;
- durft zich open te stellen voor verschillende uitingen van kunst en cultuur en kan daarop reageren vanuit zijn eigen belevingswereld;
- raakt vertrouwd met verschillende vormen van kunst en cultuur;
- gebruikt actief zijn zintuigen om een object, voorstelling, concert te verkennen;
- leert dat het kijken en luisteren naar kunst en cultuur verschillende emoties oproept, waarbij de leerling zich inleeft, vragen stelt, zich verwondert en reageert;
- leert een oordeel uitstellen bij het kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur;
- leert mogelijke betekenis van het kunstwerk bedenken en verwoorden;
- ontdekt door culturele en kunstzinnige ervaringen persoonlijke voorkeuren.

P1

PRESENTATIE-
VORMEN

Een festival

een feestelijke presentatie
met de hele school

denk aan:

- een gezamenlijk thema of onderwerp;
- een algemene opening en afsluiting;
- een rondgang langs verschillende lokalen of locaties waar werk getoond wordt;
- multidisciplinair of vanuit één kunstvak;
- een muzikfestival: de school als een concertgebouw met meerdere concertzalen;
- een filmfestival: de school als bioscoop met verschillende filmzalen;
- een taalfestival met poëzie-optredens, voorgelezen verhalen en zelfgemaakte strips;
- een dansfestival waar verschillende dansstijlen plaatsvinden (ballet, hiphop, folklore, solo's, duetten of groepstukken).

Bespreek met de leerlingen wat voor voorstellingen en festivals ze kennen. Verzamel zo veel mogelijk kenmerken en maak daarna een passende keuze.

B1

DOELEN

Kleur: soort

basiskleuren, kleurfamilies en
de werking van kleuren

B13

B14

B15

B11

de leerling:

- kent de primaire en secundaire kleuren en kan deze toepassen in eigen werk;
- kan de primaire kleuren tot secundaire kleuren mengen;
- kan kleurfamilies benoemen en toepassen, zoals felle, zachte (pastelkleuren), bonte, donkere kleuren;
- kent de gevoelswaarde van kleuren en kan dit gebruiken, zoals vrolijke, koele, warme en sombere kleuren;
- kan camouflage en/of signaalkleuren benoemen en toepassen (BB);
- kan primaire kleuren tot tertiaire kleuren mengen (BB);
- is bekend met de systematiek van de kleurenleer van Itten en kan met de primaire kleuren in gelijkmatige stappen de kleurencirkel maken (BB);
- kent de symbolische betekenis van kleuren (BB).

Denk aan het werk van Piet Mondriaan, Marc Rothko, Keith Haring, Henri Matisse of de kunststromingen: expressionisme en fauvisme.

B11

WERKVORMEN

Kunstbeschouwing

kijken naar en praten over kunst

D9

T10

V1

denk aan:

- het stellen van open vragen (wie, wat, waar, hoe) zodat leerlingen uitgedaagd worden om ervaringen en associaties onder woorden te brengen en (eenvoudige) vaktaal te gebruiken;
- het stellen van sleutelvragen, zodat er een beroep gedaan wordt op de verbeeldingskracht;
- het doorvragen hoe leerlingen tot hun antwoord zijn gekomen. Bijvoorbeeld: 'wat maakt dat je dat denkt? Waaraan zie je dat?';
- het vragen om verduidelijking. Bijvoorbeeld: 'wat bedoel je precies? Begrijp ik het goed dat je zegt...';
- het regelmatig samenvatten wat er tot dan toe is gezegd.

Laat leerlingen zo veel mogelijk vragen aan het kunstwerk stellen: 'stel dat het schilderij kon antwoorden, wat zou je dan willen weten?'. Om antwoorden te vinden kunnen deze vragen heel goed gebruikt worden om een (onderzoeks)opdracht te formuleren en een creatief proces te starten.

Th1

DOELEN

Spelelement:
wie

het personage dat je speelt

Th12

Th13

Th14

Th18

de leerling:

- kan een personage bedenken, passend bij een thema;
- speelt het personage door gebruik te maken van mimiek, fysiek en stem;
- houdt deze rol (enige) tijd vast;
- kan zich inleven in het personage.

De spelelementen 'wie, wat, waar' vormen de basis van een scène. Wie speel je? Waar speelt de scène zich af? En wat is er aan de hand? In de bovenbouw worden de spelelementen uitgebreid met 'wanneer' en 'waarom'. Normaal gesproken worden de spelelementen in een scène gecombineerd, maar om leerlingen bewust te maken, kunnen ze apart aangeboden worden.

Kleding of materialen kunnen helpen bij het inleven in een rol. Je kunt de leerling ook helpen zich in te leven door vragen te stellen zoals: hoe oud is het personage? Waar houdt hij van? Wat is zijn basishumeur/emotie? Hoe zou hij op situaties reageren?

Geleide fantasie

het direct uitspelen van een
verhaal tijdens een vertelling

denk aan:

- het vertellen van verhalen uit prenten- of sprookjesboeken;
- het vertellen van (ter plekke) zelfverzonnen verhalen aan de hand van een thema;
- het schetsen van een heldere startsituatie, waarbij de spel-elementen duidelijk zijn, bijvoorbeeld: een nieuwsgierig kind (wie) gaat op onderzoek (wat) in een verlaten, spookachtig huis (waar);
- het benoemen van handelingen tijdens het vertellen, zodat de leerlingen kunnen blijven spelen. Kleur de handelingen zo veel mogelijk door emoties, sferen of dynamieken;
- het noemen van één personage; zo blijft het voor de leerling duidelijk welk personage er gespeeld moet worden;
- het benadrukken van de verschillende en eigen manieren waarop leerlingen spelen;
- de mogelijkheid om leerlingen de rol van verteller te laten overnemen (BB).

Je kunt de leerlingen helpen zich beter te concentreren door de sfeer te verhogen met bijpassende instrumentale muziek.

M1

DOELEN

Klank: dynamiek

de effecten van verschillende
klanksterktes

M13

M15

M18

M19

M21

de leerling:

- kan klanksterkte horen en benoemen (de muziek wordt harder, zachter, klinkt hard/zacht);
- kan het effect van dynamiek op de sfeer van de muziek benoemen;
- experimenteert met hard en zacht en harder en zachter in zijn zelf ontworpen muziekstukken;
- kan dynamiek toepassen in bestaande liederen en muziekstukken;
- onderzoekt de dynamiek van en op verschillende instrumenten.

Luister bijvoorbeeld naar *Gnomus* van Moussorgski. Wat doen de grote verschillen in klanksterkte die je hier hoort met de sfeer van het stuk? Wat voor gevoel krijg je erbij?

M12

WERKVORMEN

Rappen

het ritmisch uitspreken van
een tekst

BB

T1

M12

BB

denk aan:

- het (laten) bedenken van zo veel mogelijk rijmwoorden op één woord;
- het klappen van verschillende maatsoorten;
- het bedenken van ritmevariaties op het klappen van een vierkwartsmaat;
- het ritmisch noemen van eigen namen op verschillende maatsoorten, die door de hele groep herhaald worden;
- het om de beurt rappen van woorden en hun betekenis uit de woordenschatlijst;
- het schrijven van een tekst over een thema, of naar aanleiding van de woordenschatlijst.

Kies een bekend liedje, bijvoorbeeld *Vader Jacob*. Hoe kun je dit rappen? Zoek rapbeats zonder tekst op internet en maak daarop een rap. Of maak je eigen beat in [Incredibox.com](https://www.incredibox.com).

D1

DOELEN

Ruimtegebruik

bewegen in horizontale en
verticale richtingen

D10

D12

D15

D16

D17

D19

de leerling:

- kent de richtingen: voor, achter, rechts, links, hoek, hoog, laag en omheen;
- kan op verschillende manieren op de plek en in de ruimte bewegen;
- kent de verschillen tussen horizontaal en verticaal bewegen;
- onderzoekt verschillende opstellingen met anderen, zoals in een kring, op een rij of naast elkaar (vloerpatronen);
- kan groot en klein bewegen;
- kan vormen maken met het lichaam, alleen en samen met andere leerlingen. Bijvoorbeeld het nadoen met het lichaam van een letter, een boom met takken, een vierkant etc.;
- maakt in de bewegingen gebruik van de open ruimte van het lichaam.

Met de open ruimte van het lichaam wordt de ruimte bedoeld die om het lichaam is. Bijvoorbeeld de ruimte tussen de benen of de ruimte tussen je elleboog en je lichaam etc.

D9

WERKVORMEN

Dansbeschouwing

Zonder vooroordelen kijken
naar dans

B11

denk aan:

- het bezoeken van dansvoorstellingen op school of daarbuiten;
- het kijken naar filmpjes of videoclips op internet;
- het beschouwen van foto's en schilderijen van dans en dansers;
- het reflecteren op wat gezien, gehoord en ervaren is;
- het stellen van open vragen;
- het aanleren van eenvoudige vaktaal;
- het zoeken naar inspiratiebronnen voor het aanleren van een bestand of eigen choreografie.

Zoek op internet naar dansfoto's met de zoekterm 'dansfotografie'. Of beschouw samen het werk van kunstenaar Edgar Degas.

T1

DOELEN

Dichten

het lezen en schrijven
van gedichten

T7

T9

T10

T11

T14

de leerling:

- maakt kennis met verschillende dichtvormen, zoals triolet, elfje, haiku, kwatrijn, limerick;
- ontdekt dat gedichten niet altijd hoeven te rijmen;
- experimenteert met het ordenen van woorden en zinnen op klank en ritme;
- leert dat gedichten gebruikt kunnen worden om gevoelens te uiten;
- leert dat woorden symbolische waarden kunnen hebben;
- oefent met het schrijven van eenvoudige gedichten.

Een gedicht kan overal over gaan, zowel kleine als grote dingen en hoeft niet te rijmen. Een gedicht kan een beetje mysterieus zijn, want schrijvers zeggen dingen soms net een beetje anders. Kijk naar dichtbundels van onder andere: Bibi Dumon Tak, Edward van de Vendel, Joke van Leeuwen, Ted van Lieshout.

T6

WERKVORMEN

Voorlezen en vertellen

het doorgeven van verhalen

denk aan:

- het voorbereiden van het verhaal;
- het stellen van luistervragen om de aandacht te richten;
- non-verbale communicatie zoals intonatie, mimiek, houding, gebaren en beweging;
- het beschrijvend vertellen van beelden uit het verhaal;
- het neerzetten van personages om dialogen uit te voeren;
- de mogelijkheid om uit het verhaal te stappen om verhaalelementen toe te lichten;
- het actief betrekken van de toehoorders;
- oogcontact tussen verteller en publiek;
- het houden van een nabespreking om met de leerlingen 'op verhaal te komen'.

In *Open Boek* van Jos Walta vind je veel inspiratie en tips over voorlezen en vertellen.

